

Кучмєєва К.С.

студентка магістратури денної форми навчання

юридичного факультету

Державного ВНЗ «Українська академія банківської справи

Національного банку України»

м. Суми, Україна

ІСТОРІЯ, ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ, СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЛІЗИНГУ В УКРАЇНІ ТА В ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ

Лізинг має важливе значення в економіці багатьох країн і є ознакою їх прогресивного розвитку. США та Канада лідуєть за обсягом лізингових операцій (більше 224 млрд. дол. США), за ними йде ринок країн Європи (більше 190 млрд. дол. США). Найвищі темпи зростання ринків лізингу демонструють країни таких регіонів, як Південна Америка (майже 17% річних), Африка (майже 69% річних), Австралія та Океанія (майже 32% річних). У розрізі окремих країн перше місце за річним обсягом ринку лізингу посідають США (208 млрд. дол. США), Японія (68,8 млрд. дол. США) та ФРН (48,31 млрд. дол. США) [1].

В Україні за результатами дослідження ринку лізингу за 2 квартал 2014 року, проведеного Асоціацією «Українське об'єднання лізингодавців» спільно з Нацкомфінпослуг кількість укладених договорів фінансового лізингу зменшилася на 40,5% (на 1398 шт.) у порівнянні з минулим роком і склала 2054 шт. [2]. Очевидно, зменшення укладених договорів фінансового лізингу пов'язане з фінансовою катастрофою в нашій країні, адже для того, щоб отримати певне майно у лізингодавця, лізингоодержувачу потрібно регулярно сплачувати лізингові платежі, однак у більшості українців такої можливості немає. Хоча у сфері господарювання є інтегровані із закордонними організаціями, які мають значні фінансові ресурси. За законодавством суб'єкти господарської діяльності не обмежені у праві мати майно, необхідне для здійснення своєї основної діяльності, яке у тому числі може бути набуто за допомогою договору лізингу [3, с. 178]. І крім цього у більшості суб'єктів господарювання майно може бути на праві

власності, господарського відання, оперативного управління, в оренді, концесії, лізингу [4, с. 171]. Їм не заборонено на власний розсуд розпоряджатися належним майном. Стосовно майна, набутого на основі договору лізингу, необхідно звертати увагу на положення цього договору.

Проблематичним є те, що на сьогоднішній день немає єдиного підходу до визначення поняття лізингу, а тому його трактують по-різному. Таким чином, лізинг (від англ. leasing – оренда) – це довготермінова оренда машин, обладнання, транспортних засобів, виробничих споруд тощо на умовах поворотності, терміновості й платності і на підставі відповідного договору між орендодавцем і орендарем, що передбачає можливість їх наступного викупу орендарем [5]. Лізинг є специфічним різновидом найму (оренди), що в деяких випадках може поєднувати в собі ознаки купівлі-продажу (поставки).

На підтвердження того, що лізинг є різновидом найму (оренди) слугують положення ч. 2 ст. 806 Цивільного кодексу України, відповідно до яких: до договору лізингу застосовуються загальні положення про найм (оренду), купівлю-продаж та положення про договір поставки з урахуванням особливостей, встановлених спеціальним законодавством.

Варто також наголосити на тому, що у визначенні лізингу Світовим банком зазначається, що це «контрактні відносини між двома сторонами, які дають змогу одній стороні використовувати майно, що є власністю іншої сторони, в обмін на обумовлені контрактом періодичні платежі» [6].

У різних зарубіжних країнах діють різні правові системи, в межах яких розвивається лізингове законодавство. Хоча структура зарубіжного законодавства має схожість із українською. У більшості розвинених країн світу наявні кодифіковані акти загального виду (як у нас Господарський та Цивільний кодекси), у межах яких функціонує система спеціального господарського законодавства.

Більше того, в деяких зарубіжних країнах правове регулювання лізингу здійснюється шляхом включення відповідних норм у кодифіковані нормативні акти (наприклад, Єдиний торговий кодекс США 1952 року, Цивільний кодекс Квебеку 1991 року). Так, відповідно до положень ст. 2А-103 Єдиного торгового

кодексу США, лізинг трактується як «фінансова оренда», що означає оренду, при якій орендодавець не вибирає, виробляє або поставляє майно, а набуває майно або право володіння і користування майном у зв'язку з договором оренди [7, с. 23].

Слід зазначити, що в Україні такий вид бізнесу розпочав визначний етап свого формування практично на початку 1998 року, тобто із прийняттям Закону України «Про лізинг». Проте, сьогодні даний Закон має дещо іншу назву «Про фінансовий лізинг» від 16 грудня 1997 року, який є основоположним.

Вищезазначений Закон не містить формулювання самого поняття лізингу, а лише говориться про фінансовий лізинг, як вид цивільно-правових відносин, що виникають із договору фінансового лізингу.

У п. 2 ст. 1 Закону сказано, що за договором фінансового лізингу лізингодавець зобов'язується набути у власність річ у продавця (постачальника) відповідно до встановлених лізингоодержувачем специфікацій та умов і передати її у користування лізингоодержувачу на визначений строк не менше одного року за встановлену плату (лізингові платежі).

Значним позитивом договору лізингу є можливість участі у ньому в якості лізингоотримувача будь-якого суб'єкта господарювання, у тому числі, що господарює на основі державного чи комунального майна, як комерційного, так і неприбуткового суб'єкта, зокрема вищого навчального закладу [8, с. 57], державного медичного закладу тощо. Оплата вартості об'єкта лізингу «розтягується» на кілька років, завдяки чому часто не треба проводити відкриті торги за процедурою державних закупівель. Є й інші, більш суттєві переваги договору лізингу для лізингоодержувача, завдяки яким договір отримав значного поширення. У нашій країні питання лізингу регулюється й іншими нормативно-правовими актами, зокрема загальної дії, – такими як: Господарський кодекс України – стаття 292 якого заклала загальні засади, та Цивільний кодекс України – § 6 гл. 58, де міститься визначення поняття лізингу.

У більшості зарубіжних країн лізингові відносини регулюються спеціальним господарським законодавством. Наприклад, фінансовий лізинг в Туреччині регулюється Законом «Про фінансовий лізинг» від 1985 року. Він застосовується до внутрішніх і зовнішньоторговельних лізингових операцій [9, с. 96]. У

французькому праві відносини лізингу регулюються главою Валютно-фінансового кодексу. Лізинг визначається як угода, в процесі якої обладнання, поставлене для її цілей, здається покупцем учаснику ринку з правом викупу [10, с. 298]. Але лізинг серйозно відрізняється від викупу у розстрочку. Лізингові відносини є більш складними та комплексними. Якщо при викупі майно у певний момент змінює власника, то у лізингових відносинах воно до останнього часу «тримається» за лізингодавцем, який опікується його капітальним ремонтом та захистом, слідкує за цільовим використанням тощо. Ці положення є стандартними для законодавства більшості країн світу, у т.ч. і України.

Таким чином, з вищезазначеного можна зробити висновок, що лізинг зародився досить давно і на сьогоднішній день посідає одне з провідних місць в світовій економіці та економіці багатьох країн. На жаль, проте єдиного визначення поняття лізинг немає, а тому ми можемо керуватися різними нормативно-правовими актами як українського, так і зарубіжного законодавства.

Як було зазначено, в різних країнах лізинг регулюється по-різному: в одних – спеціальними законами, в інших – лізингові відносини на законодавчому рівні не врегульовані.

В Україні на сьогодні маємо різні нормативно-правові акти, які регулюють дане питання. Насамперед, це Цивільний та Господарський кодекси, а також основоположний Закон України «Про фінансовий лізинг», який потребує значних змін та доповнень, зокрема в частині визначення поняття фінансового лізингу, його тлумачення, визначення його складових, питань договірної права тощо.

Література:

1. Показники розвитку лізингу в інших країнах [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://leasinginukraine.com/ua/publications/market_review/?pid=190.
2. Підсумки діяльності лізингодавців за 2 квартал 2014 року [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://www.uul.com.ua/files/Q2_2014_ukr.pdf.
3. Деревянко Б. В. Правове регулювання господарської діяльності навчальних закладів : дис. ... докт. юрид. наук : 12.00.04 / Деревянко Богдан Володимирович. — Донецьк, 2014. — 504 с.

4. Дерев'янку Б. В. Послуги у сфері освіти: правове регулювання: монографія / Б. В. Дерев'янку ; МВС України, Донецький юридичний інститут. — Донецьк : Видавничий дім "Кальміус", 2013. — 387 с.
5. Алфьорова І. Є. Оцінка рівня проникнення фінансового лізингу в галузі на українському ринку / І. Є. Алфьорова, Д. О. Васильєва [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://ukr.vipreshebnik.ru/entsiklopediya/57-1/4281-lizing.html>.
6. Світовий банк – Україна [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.worldbank.org/uk/country/ukraine>.
7. Единообразный торговый кодекс США / Под ред. С.Н. Лебедева. — М.: Междунар. центр финансово-экономического развития, 1996. — 426 с.
8. Дерев'янку Б. В. Правові питання підвищення ефективності використання майнової основи господарювання навчальних закладів / Б. В. Дерев'янку // Вісник господарського судочинства. — 2012. — № 4. — С. 56—65.
9. Философова Т. Г. Лизинговый бизнес / Т. Г. Философова. — М. : Юнити-Дана, 2012. — 343 с.
10. Ануфриева Л. П. Международное частное право : Учеб. в 3-х т. Т. 2. — М. : БЕК, 2000. — 656 с.
11. Иванов Д. А. Международные источники правового регулирования лизинговых отношений / Д. А. Иванов // Образование. Наука. Научные кадры. — 2012. — № 6. — С. 11

Кучмєєва, К.С. Історія, визначення поняття, стан та перспективи розвитку лізингу в Україні та в зарубіжних країнах [Текст] / К.С. Кучмєєва // Сучасне право творення: питання теорії та практики : матеріали міжнародної науково-практичної конференції, (5-6 червня 2015 р.). – Дніпропетровськ : ГО «Правовий світ», 2015. – С. 39-41.